

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2019 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu w Wydziale III Karnym w składzie:

Przewodniczący: SSR del. do SO Dariusz Ratajczak

Protokolant: prot. sąd. Klaudia Piątek

przy udziale Prokuratora Prokuratury Okręgowej w Poznaniu Elżbiety Gryzieckiej

po rozpoznaniu w dniu 11 marca i 8 kwietnia 2019 roku na rozprawie

sprawy z wniosku **K. M.**

o zadośćuczynienie za niesłuszne tymczasowe aresztowanie w okresie od 14 lipca 2017 r. do 18 października 2017 r. zastosowane postanowieniem Sądu Rejonowego w Pile z dnia 17 lipca 2017 r. w sprawie II Kp 334/17, skazanego wyrokiem Sądu Rejonowego w Pile w sprawie II K 660/17 na karę grzywny w wysokości 200 stawek dziennych przy przyjęciu jednej stawki na kwotę 30 zł

1. Na podstawie art. 552 § 1 k.p.k. wniosek oddala.
2. Na podstawie art. 554 §4 k.p.k. kosztami postępowania obciąża Skarb Państwa.

SSR del. do SO Dariusz Ratajczak

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 26 października 2018 roku K. M. wniósł o zasądzenie od Skarbu Państwa zadośćuczynienia w wysokości 60.000 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie i tymczasowe aresztowanie dokonane w dniu 14 lipca 2017 roku, które trwało do dnia 18 października. 2017 roku.

W uzasadnieniu wniosku o zadośćuczynienie wnioskodawca wskazał, że nie ulega wątpliwości, że dotychczas użyte w przepisie art. 552 § 4 k.p.k. sformułowanie „niewątpliwie niesłuszne” interpretuje się jako odnoszące się do tymczasowego aresztowania i wskazuje (obecnie – w istocie) trzy sytuacje, w których przesłanka ta zostanie spełniona. Po pierwsze, niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie ma miejsce wtedy, gdy było stosowane z obrazą przepisów rozdziału 28 Kodeksu postępowania karnego, niezależnie od rodzaju wydanego orzeczenia kończącego postępowanie. Wówczas ocena słuszności stosowania tymczasowego aresztowania dokonywana jest z punktu widzenia okoliczności istniejących w chwili jego stosowania. Po drugie, ma ono miejsce wtedy, gdy z uwagi na rodzaj prawomocnego rozstrzygnięcia kończącego postępowanie (orzeczenie: uniewinniające czy umarzające postępowanie) stosowanie tego środka przymusu było niezasadne. Wówczas ocena słuszności stosowania tymczasowego aresztowania dokonywana jest z perspektywy tego rozstrzygnięcia. W doktrynie procesu karnego (ale i w niektórych orzeczeniach) wyraża się też przekonanie (i to jest trzecia z tych przywołanych sytuacji) o tym, że tymczasowe aresztowanie w rozumieniu przepisu art. 552 § 4 k.p.k. będzie niewątpliwie niesłuszne wtedy, gdy – pomimo przypisania winy i sprawstwa – wobec oskarżonego nie została orzeczona bezwzględna kara pozbawienia wolności, ale np. kara łagodniejsza aniżeli kara pozbawienia wolności. W takiej sytuacji trzeba bowiem uznać – zdaniem wnioskodawcy - że pomimo przypisania oskarżonemu odpowiedzialności karnej stosowanie tymczasowego aresztowania było niepotrzebne, skoro skazany nie odbywał kary pozbawienia wolności. Nadto wnioskodawca

podkreślił, że bezsporne przy tym pozostaje to, że odpowiedzialność Skarbu Państwa może zostać wyłączona, gdy okoliczności konkretnej sprawy wskazują, że co prawda z uwagi na ostateczne rozstrzygnięcie tymczasowe aresztowanie było niesłuszne, ale stosowanie tego środka zapobiegawczego było konieczne dla zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania. Chodzi tu o ocenę zachowania się oskarżonego w toku procesu, które może świadczyć o celowym utrudnianiu jego przebiegu, np. ukrywanie się, uporczywe niestawianie się na wezwania lub utrudnianie postępowania w inny bezprawny sposób. W takich wypadkach wprawdzie, z perspektywy ostatecznego prawomocnego rozstrzygnięcia, tymczasowe aresztowanie było niesłuszne, ale wobec zawinionego zachowania oskarżonego, które doprowadziło do konieczności jego zastosowania, nie można uznać, że było niewątpliwie niesłuszne (wyrok SN z dnia 8 maja 2018 r., sygn. II KK 452/17).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawca został zatrzymany w dniu 14 lipca 2017 r. o godz. 23:25 w związku z podejrzeniem popełnienia czynu polegającego na tym, że w okresie od czerwca 2017 r. do 14 lipca 2017 r. w P., w miejscu zamieszkania, tj. lokalu położonym na ul. (...), w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, co najmniej czterokrotnie groził (...) S. – osobie, z którą pozostawał we wspólnym pożyciu, pozbawieniem życia, przy czym wypowiadając groźby dwukrotnie posługiwał się nożem, a w dniu 14 lipca 2017 r. grożąc pokrzywdzonemu pozbawieniem życia, zadał mu uderzenie nożem w lewe przedramię, powodując obrażenia w postaci rany o długości 2 cm, naruszając czynności narządów ciała pokrzywdzonego na okres poniżej 7 dni, tj. o przestępstwo z art. 190 § 1 kk i art. 157 § 2 kk w zw. z art. 11 § 2 kk w zw. z art. 12 kk.

Postanowieniem Sądu Rejonowego w Pile z dnia 17 lipca 2017 r. zastosowano wobec K. M. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania na czas 3 (trzech) miesięcy w okresie od dnia 14 lipca 2017 r., godz. 23.25 do dnia 12 października 2017 r., godz. 23.25. Następnie na mocy postanowienia Sądu Rejonowego w Pile z dnia 9 października przedłużono wobec K. M. okres tymczasowego aresztowania do dnia 11 listopada 2017 r.

Prokuratura Rejonowa w Pile skierowała do Sądu Rejonowego w Pile przeciwko K. M. akt oskarżenia zarzucając mu, że w okresie od czerwca 2017 r. do 14 lipca 2017 r., w P., w miejscu zamieszkania, tj. w lokalu położonym na ul. (...), w krótkich odstępach czasu, w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, co najmniej czterokrotnie groził P. S., osobie z którą pozostawał we wspólnym pożyciu, pozbawieniem życia, przy czym wypowiadając groźby dwukrotnie posługiwał się nożem, wzbudzając w pokrzywdzonym uzasadnioną obawę spełnienia gróźb, a w dniu 14 lipca 2017 r., grożąc pokrzywdzonemu pozbawieniem życia, zadał mu uderzenie nożem w lewe przedramię, powodując obrażenia postaci rany o długości 2 cm., naruszające czynności narządów jego ciała na okres poniżej 7 dni, tj. o czyn z art. 190 § 1 kk i art. 157 § 2 kk w związku z art. 11 § 2 kk w związku z art. 12 kk.

Następnie w toku procesu Sąd Rejonowy w Pile na rozprawie głównej w dniu 18 października 2017 r. uchylił wobec K. M. środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania. W tym samym dniu został on zwolniony z Aresztu Śledczego w Z..

Prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Pile z dnia 18 października 2017 r. K. M. został uznany winnym zarzucanego mu czynu i wymierzono mu karę grzywny w wysokości 200 (dwustu) stawek dziennych, przy przyjęciu jednej stawki dziennej grzywny na kwotę 30 (trzydziestu) zł. Wyrok uprawomocnił się w dniu 26 października 2017. Na poczet wymierzonej kary grzywny Sąd zaliczył okres tymczasowego aresztowania uznając, że zostały wykonane 194 stawki dzienne grzywny.

Zatem wnioskodawca K. M. pozostawał w izolacji w okresie od dnia 14 lipca 2017 r. do dnia 18. października 2017 r. Z jego relacji wynikało, że cierpienie psychiczne i fizyczne wiązały się z następstwami pozbawienia wolności, takimi jak brak swobody przemieszczania się, ograniczony kontakt z rodziną, konieczność podlegania określonym rygorom i dyscyplinie tymczasowego aresztowania, brak intymności, ograniczone możliwości zaspokojenia potrzeb życiowych, w tym konieczność rezygnacji z określonych przyjemności życia na wolności. K. M. twierdził, iż pierwszy raz w życiu zetknął się ze światem, którego wcześniej nie znał. Wraz z wnioskodawcą w celi przebywały osoby, którym zarzucano popełnienie ciężkich przestępstw przeciwko życiu i mieniu. K. M. zeznał, że jego tymczasowe

aresztowanie, spowodowało u niego znaczne cierpienie psychiczne, które zresztą odbiło się także na jego zdrowiu fizycznym. Wnioskodawca podał też, iż jest homoseksualistą i z tego powodu był źle traktowany przez współwięźniów. K. M. zeznał również, że dotychczas pracował jako organista kościelny. Cieszył się szacunkiem w środowisku, w którym funkcjonował. Uważał, że tymczasowe aresztowanie było od początku bezpodstawne, gdyż nie uciekał z miejsca zdarzenia, czekał na przyjazd policji, przyznał się do winy, chciał się poddać dobrowolnie karze, prosił o dozór policji i chciał wyprowadzić się z miejsca zamieszkania dla bezpieczeństwa pokrzywdzonego. Wnioskodawca twierdził, że przez tymczasowy areszt stracił źródło utrzymania, stracił pracę a jego mama nie miała środków do życia. Z zeznań wnioskodawcy wynikało, że nie jest zarejestrowany jako osoba bezrobotna. Podkreślił też, iż po wyjściu z aresztu proboszcz dał mu wypowiedzenie wpisując powód prawdziwy, że był tymczasowo aresztowany i obecnie nie ma szansy, aby jakkolwiek parafia czy ksiądz chciał z nim pracować i nie może znaleźć pracy w swoim zawodzie jako organista. Poza tym z zeznań wynikało, że wnioskodawca wpadł w kłopoty finansowe, że jego mama się zadłużyła a bank zerwał z nim umowę o kredyt i teraz musi go spłacić, podobnie jak musi spłacić kartę kredytową. Nadto wnioskodawca podał, że nie ma stałego miejsca zamieszkania i mieszka u przyjaciół oraz, że zażywa leki uspokajające i ma kłopoty ze snem, lecz nie leczy się, bo go nie stać i nie ma ubezpieczenia.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie następujących dowodów:

1. zeznań wnioskodawcy K. M. (k. 27-29),
2. dokumentów:
 - rozwiązania umowy o pracę (k.32)
 - umowy pożyczki (k.33)
 - świadectwa pracy (k.34)
 - dokumentów dotyczących sytuacji finansowej wnioskodawcy (k.35-44)
3. akt Sądu Rejonowego w Pile sygn. IIK660/17.

Sąd uznał zeznania wnioskodawcy w znacznej mierze za wiarygodne, spójne i logiczne, zawierające jednocześnie w pewnym zakresie treści ocenne i subiektywne, które nie stanowiły w konsekwencji w tej części podstawy orzeczenia. Zeznania wnioskodawcy okazały się wiarygodne w zakresie, w jakim wskazał przyczynę, datę jego zatrzymania oraz datę zwolnienia, a także fakt jego skazania. W tym zakresie jego zeznania były zgodne ze zgromadzonymi w sprawie dokumentami, a zwłaszcza z ujawnionymi w toku sprawy materiałami dowodowymi pochodzącymi ze sprawy III K 660/17 Sądu Rejonowego w Pile. Wiarygodne były również zeznania w zakresie, w jakim wskazywał on na sposób swojego zachowania, brak stawianego oporu. Zeznania wnioskodawcy były również wiarygodne w zakresie niemożności świadczenia pracy. Okoliczności te nie były jednak przedmiotem badania Sądu, albowiem wnioskodawca wniósł jedynie o zadośćuczynienie, nie zaś o odszkodowanie – wobec czego badanie realnej straty materialnej poniesionej przez wnioskodawcę wskutek tymczasowego było bezprzedmiotowe. Jednocześnie Sąd dał wiarę wnioskodawcy w zakresie opisywanych przez niego okoliczności jego zatrzymania i tymczasowego aresztowania oraz traktowania go przez współwięźniów. Zeznania wnioskodawcy były też wiarygodne odnośnie jego sytuacji po opuszczeniu zakładu karnego.

Sąd uznał za wiarygodne w zakresie autentyczności i treści dokumenty ujawnione na rozprawie w dniu 8 kwietnia 2019 roku. Autentyczność tych dokumentów nie była kwestionowana przez strony niniejszego postępowania, a do czego i Sąd nie znalazł podstaw. Natomiast treść tych dokumentów była spójna i logiczna, a ponadto wzajemnie się uzupełniała, co przesądziło o uznaniu ich za wiarygodne co do stwierdzonych w nich faktów.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Wniosek okazał się niezasadny.

Zgodnie z art. 552 § 4 k.p.k. w zw. z art. 552 § 1 k.p.k., oskarżonemu lub podejrzanemu, wobec którego stosowano niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie lub zatrzymanie, przysługuje od Skarbu Państwa odszkodowanie za poniesioną szkodę i zadośćuczynienie za doznaną krzywdę, wynikłe z wykonania wobec niego wspomnianego środka przymusu. Odpowiedzialność Skarbu Państwa za niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie oparta jest na zasadzie ryzyka, a nie na zasadzie winy, co powoduje, że niewątpliwie niesłusznym, w rozumieniu art. 552 § 4 k.p.k., jest takie tymczasowe aresztowanie, które było stosowane z obrazą przepisów rozdziału 28 k.p.k. oraz tymczasowe aresztowanie powodujące dolegliwość, której zatrzymany nie powinien doznać, w świetle całokształtu okoliczności ustalonych w sprawie, a także, w szczególności, prawomocnego jej rozstrzygnięcia (por. SN, sygn. akt I KZP 27/99; SN, sygn. akt III KKN 452/99). W judykaturze wskazuje się, że prawomocne uniewinnienie stanie się zawsze podstawą do ustalenia, że wcześniej stosowane tymczasowe aresztowanie (zatrzymanie) było niewątpliwie niesłuszne, bez względu na to, czy jego podstawą jest stwierdzenie, że przestępstwa w ogóle nie popełniono, albo że popełnił je kto inny, czy też stało się tak dlatego, że nie zdołano zebrać dostatecznych dowodów winy, a nawet wówczas, gdy zastosowanie miała reguła określona w art. 5 § 2 k.p.k. (SN, II KKN 382/99). Należy zwrócić również uwagę na fakt, iż w trybie art. 552 § 4 k.p.k. nie wystarczy ustalenie, że tymczasowe aresztowanie było niesłuszne, należy bowiem ustalić wysoki stopień owej niesłuszności, to jest stwierdzić, że było "niewątpliwie" niesłuszne.

Zgodnie z art. 249§1 kpk środki zapobiegawcze można stosować w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania, a wyjątkowo także w celu zapobiegnięcia popełnieniu przez oskarżonego nowego, ciężkiego przestępstwa; można je stosować tylko wtedy, gdy zebrane dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo, że oskarżony popełnił przestępstwo. Zgodnie z kolei art.258§3 kpk – który to przepis był podstawą szczególną zastosowania tymczasowego aresztowania wobec wnioskodawcy – środek zapobiegawczy można wyjątkowo zastosować także wtedy, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony, któremu zarzucono popełnienie zbrodni lub umyślnego występku, popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu powszechnemu, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził.

Niewątpliwie w sprawie były podstawy do zastosowania tymczasowego aresztowania i nie naruszono przepisów rozdziału 28 kpk. Przecież było duże prawdopodobieństwo, że wnioskodawca dopuścił się zarzucanego mu czynu, przyznał się od razu do niego, a jego wyjaśnienia znalazły potwierdzenie w zeznaniach pokrzywdzonego i protokole oględzin i karty informacyjnej leczenia. Były również podstawy, ażeby sądzić, że istnieje realna obawa, iż pozostawienie wnioskodawcy na wolności mogłoby doprowadzić do tego, że dopuściłby się przestępstwa przeciwko życiu lub zdrowiu. Do zachowań wnioskodawcy dochodziło, gdy był pod wpływem alkoholu i mogłoby się zdarzyć, iż nie kontrolowałby swojego zachowania. Poza tym groził pokrzywdzonemu pozbawieniem życia przy użyciu noża.

Nadto podkreślenia wymaga, to iż Sąd w wyroku zaliczył cały okres tymczasowego aresztowania wnioskodawcy na poczet wymierzonej mu kary grzywny. Zgodnie z uchwałą Sądu Najwyższego z 15.09.1999r. sygn.. akt IKZP 27/99 (OSNKW 1999 nr 11-12 poz. 73), oceny słuszności tymczasowego aresztowania, na gruncie przepisu art. 552 § 4 k.p.k., należy dokonywać przede wszystkim z punktu widzenia ostatecznego rozstrzygnięcia w sprawie. Wobec tego, niewątpliwie niesłuszne tymczasowe aresztowanie to takie, które przede wszystkim z perspektywy ostatecznego rozstrzygnięcia sprawy i końcowych ustaleń dokonanych w sprawie o zadośćuczynienie, nie powinno mieć miejsca. Rozważając problematykę odpowiedzialności Skarbu Państwa z tego tytułu, trzeba zwrócić uwagę na to, że wchodzi ona w grę tylko wówczas, gdy osoba pozbawiona wolności w tym trybie rzeczywiście poniosła szkodę lub doznała krzywdy, która nie została zrekompensowana. Stanowi to samodzielną i niezależną przesłankę takiej odpowiedzialności. Zatem – podkreślenia wymaga – że szkoda zostanie zrekompensowana w tych wszystkich wypadkach, gdy okres tymczasowego aresztowania zostanie zaliczony na poczet kary (nie tylko pozbawienia wolności) w tej sprawie, w której tymczasowe aresztowanie było stosowane lub w innej sprawie, na podstawie art. 63 § 1 k.k. i art. 417 k.p.k. Z taka więc sytuacja zaistniała w przedmiotowej sprawie.

Uwzględniając powyższe Sąd w punkcie 1 wyroku na podstawie art. 552 § 1 k.p.k. wniosek oddalił

W punkcie 2 wyroku Sąd na podstawie art. 554 §4 k.p.k. kosztami postępowania obciążył Skarb Państwa.

SSR del. do SO Dariusz Ratajczak

ZARZĄDZENIE

Proszę:

1. odnotować w kontrolce uzasadnień sporządzenie uzasadnienia,
2. odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć wnioskodawcy,
3. przedłożyć za 14 dni od doręczenia lub z apelacją.

Poznań, dnia 8 maja 2019 roku